د نړۍ ۷ عجايبي

سرچینه:

بیلابیلې ویبپاڼې

Ketabton.com

ژباړن:

مختار احمد احسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نړۍ ۷ عجايبي

سرچینه:
بېلابېلي ویبپاڼې

ژبـــاړن:
مختار احمد احسان

کال: ۱۳۸۹ل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چاپ حقوق د ژباړن سره خوندي دي.

د کتاب ځانګړني:

کتاب	::: د نړۍ اووه عجايبې
سرچينه	::: ببلابېلې ويبپاڼې
ژباړن	::: مختار احمد احسان (١٢)
د ژباړن برېښناليک	::: mukhtar.ehsan@gmail.com
دژباړلو نېټه	::: د ۲۰۰۹ زېږديز کال د ډسمبر مياشت
کمپوز او ډيزاين	::: پخپله ژباړن
انلاين چاري	::: لراوبر ډاټ کام – www.Larawbar.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالـۍ:

و ټولو هغو افغانانو ته چې دهیواد د لرغونو ودانیو، آثارو او موادو په خوندي کولو کې خپله ونډه اخلي.

مختار احمد احسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیـــولیک

تقریظ ۷

پخوانۍ اووه عجايبي ۱۰

د منځنيو پېړيو (۱۴۰-۵۰ ع) اووه عجايبي ۱۵

اوسنۍ (عصري) اووه عجايبي ۲۰

۱. چيچن ايټزا - ميکسيکو ۲۲

۲. المسيح المخلص - برازيل ۲۷

۳. کولوسيوم – ايټاليا ۳۰

۴. د چين ديوال – چين ۳۴

۵. ماچو پيچو – پيرو ۳۹

۶. پترا – اردن ۴۳

۷. تاج محل – هندوستان ۴۸

سرچيني ۵۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقریظ

بسم الله الرحمن الرحیم

ګران مختار احمد احسان صاحب، سلامونه

ستاسی ژباړلی کتاب (د نړی ۷ عجایبی) چی زما د لیدو لپاره مو رالیږلی وو وکوت. خوښ می سو؛ یو دا، ځرنګه چی ددغو عجایبو ځینی ما خپله لیدلی دي نو ماته یې زما زاړه یادونه رایاد کړل. بل داچی، دداسی کتابونو لوستنه ګټور دي. ددغه کتاب د مندرجو عجائبو په لیدو او دهغو په باره کی د معلوماتو له لاري زموږ د وخت خلک د پخوانیو خلکو او واکمنانو عظیم الشان کار او ستر هوډ ګوري چی موږ ته یو درس او ځینی وخت عبرت دی. موږ ګورو چی ځینو واکمنانو د خپل جاه و جلال د ښوولو او د نورو د تعجیزولو لپاره محیرالعقول ماڼی، باغونه او بناوي جوړي کړیدي، ځینو بیا د خپل واک د تلپاته خوندي کولو په منظور د دښمن د راتلو په لار کی لوی او اوږده سنګري دیوالونه وهلی دي، ځینو د خپل دین او چا دخپلی معشوقې سره د بیکچه مینی په ثبوت کی بی مثاله ښکلی معبدونه، قبرونه او ماڼی درولی دي. که ځوک ښه ځیر سی ددې ټولو عجائبو د رامنځته کیدو اصلی محرک عشق دی. حضرت رحمان بابا څه ښه وایي:

د همهٔ مخلوقاتو پلار دی دا　　　　دا دنیا ده خدای له عشقه پیدا کړې

هو، دنیا له عشق او محبته پیدا سویده او د پرمختګ راز یي هم په همدي کي نغښتي دي. یو ماشوم د خپل مور و پلار د محبت محصول دي. دغه ماشوم د مور د میني په غیږ کي او د پلار د مهربانۍ تر سیوري لاندي لوي سي، عالم سي، مجاهد سي، قهرمان سي، او د ولس غرقه بیړۍ د نجات ساحل ته ورسوي. شخصیت، عقیده، ټولنه، وطن، امت، انساني ارزښونه، او ... ټول په عشق و محبت لاسته راتلاي سي، ساتل کیداي سي او ځلیداي سي. عشق او محبت د ژوند محرک دي او هغه ته معني ورکوي. عشق دي چي په چا ځان او جهان پیږني. دا عشق دي چي خلک په ظاهره دناشوني او خطرناکه کار و سرته رسولو ته هڅوي او په کوي یي. دا عشق دي چي خلک و قرباني او سربښندني ته وربولي. دا عشق او محبت دي چي د آزادي د لاري یو مجاهد په تش لاس د یو لوي بیرحمه وسله وال

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواک پر ټانکونو په خوشحالي ورزغلوي او د باروتو واسکت په اغوندي. دا عشق دی چی د نړۍ ډېر عجایب او محیرالعقول یادګارونه یې منځته راوړیدي د کوم چی تاسی څو نمونی راټولی کړیدي. د دغه کتاب مطالعه نوی نسل ته ښئي چی که څوک د ځان، ټولنی، امت او انسانیت جوړونه، ښیګڼه او غوړونه غواړي نو په کار ده چی د پوهی څنګته په ځان کی عشق پیدا کړي. عشق عجایب او په ظاهر ناشونی اسانوي.

تاریخونه دي جوړ کړي عاشقانو
هسي نه چي هر بزدله هوښیارانو

ګران مختاراحمد جانه ! زه تاسی ته د دغه کتاب د تألیف مبارکی وایم او د ورته نورو ګټورو کتابونو د لیکلو توفیق درته غواړم. إنه هو السمیع الدعاء. درناوي

دکتور فاروق أعظم
کابل–۲۵ غبرګولی ۱۳۸۹هـ ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نړۍ اووه عجايبي

پــیـــل

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوانی اووه عجایبې

دنړۍ اووه عجایبې د نړۍ هغه اووه ځانګړي معمارۍ دي چې د جوړښت ، زړښت یا ښایست له پلوه د عجایبو په لیست کې درېدلي دي .
یونانیانو ته د ۷ عدد یوه ځانګړې معنی درلوده چې دبیلګې په توګه سره ۷ سیارې ، ۷ بېلا بېل رنګونه، ۷ داونۍ ورځې، ۷ ساینسونه او داسې نور له ۷ برخو څخه تشکیل سوي شیان یادولای سو. ځکه نو باید دنړۍ ډېر و زیاتو عجایبو معماریو څخه یوازې ۷ عجایبې ټاکل سوې وای، هغه وو چې ددې معماریو لپاره د ۷ تعداد وټاکل سو .

پخوانی اووه عجایبې د تاریخې او یا کلاسیکې عجایبو په نامه سره هم یادېږې چې که څه هم دوې عجایبې د بابل اویزان باغونه او د خوفو هرم یې دیونانیانو لخوا نه وې جوړې سوې خو دا عجایبې ځکه په دې لیست کې شاملې وې چې د لوی سکندر لخوا یې د فتحه سویو سیمو د سرحدونو په دننه کې موجودیت درلود .

د پخوانیو ۷ عجایبو نومونه:

۱. په مصر کې د جیزه لوی هرم

۲. په عراق کې د بابل اویزان باغونه

۳. په یونان کې د زیوس (د یونانیانو رب الارباب) مجسمه

۴. په ترکیه کې د آرتمیس معبد (کلیسا)

۵. د "هالیکېرنېسکوس " په یونانې ښار کې د "ماوسولوس " مقبره

۶. په یونان کې د رودس مجسمه

۷. په مصر کې د الیکساندر برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. په مصر کي د جيزه لوی هرم

۲. په عراق کي د بابل اويزان باغونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. په یونان کې د زیوس (د یونانیانو رب الارباب) مجسمه

۴. په ترکیه کې د آرتمیس معبد (کلیسا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. د "هاليکېړنېسکوس" په يوناني ښار کي د "ماوسولوس" مقبره

۶. په يونان کي د "رودس" غټه مجسمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. په مصر کې د الیکساندر برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

د منځنيو پېړيو (۱۴۰-۵۰ ع) اووه عجايبې

د نړۍ د ۷ عجايبو د زياترو ليستونو په اړه ويل سوي دي چي دا عجايبې په منځنيو پېړيو کي موجودي وې. په دې ليستونو کي يادي سوي زياتره ودانۍ د منځنيو پېړيو څخه ډېر پخوا جوړي سوي دي. د منځنيو پېړيو د ۷ عجايبو ليستونه په بېلابېلو نومونو سره نومول سوي دي، لکه:

- د منځنيو پېړيو عجايبې (په دې عجايبو کي د عجايبو تعداد نامعلوم و.)
- د منځنيو پېړيو ۷ عجايبې
- د منځنيو پېړيو د فکر او د معماري فن عجايبې

د منځنيو پېړيو د ځينو بېلابېلو ۷ عجايبو نومونه:

۱. په انګلستان کي ستونهېنج (Stonehenge)
۲. د ايتاليا په مرکز روم کي کولوسيوم (Colosseum)
۳. په مصر کي د کوم هديره
۴. د چين په شمال کي د چين ديوال
۵. په چين کي د "پرسلاين" برج
۶. په ترکيه کي هاجيه سوفيا
۷. په ايتاليا کي د پيزا برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. په انګلستان کي ستونهینج (Stonehenge)

۲. د ایټالیا په مرکز روم کي کولوسیوم (Colosseum)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. په مصر کې د "کوم" هديره

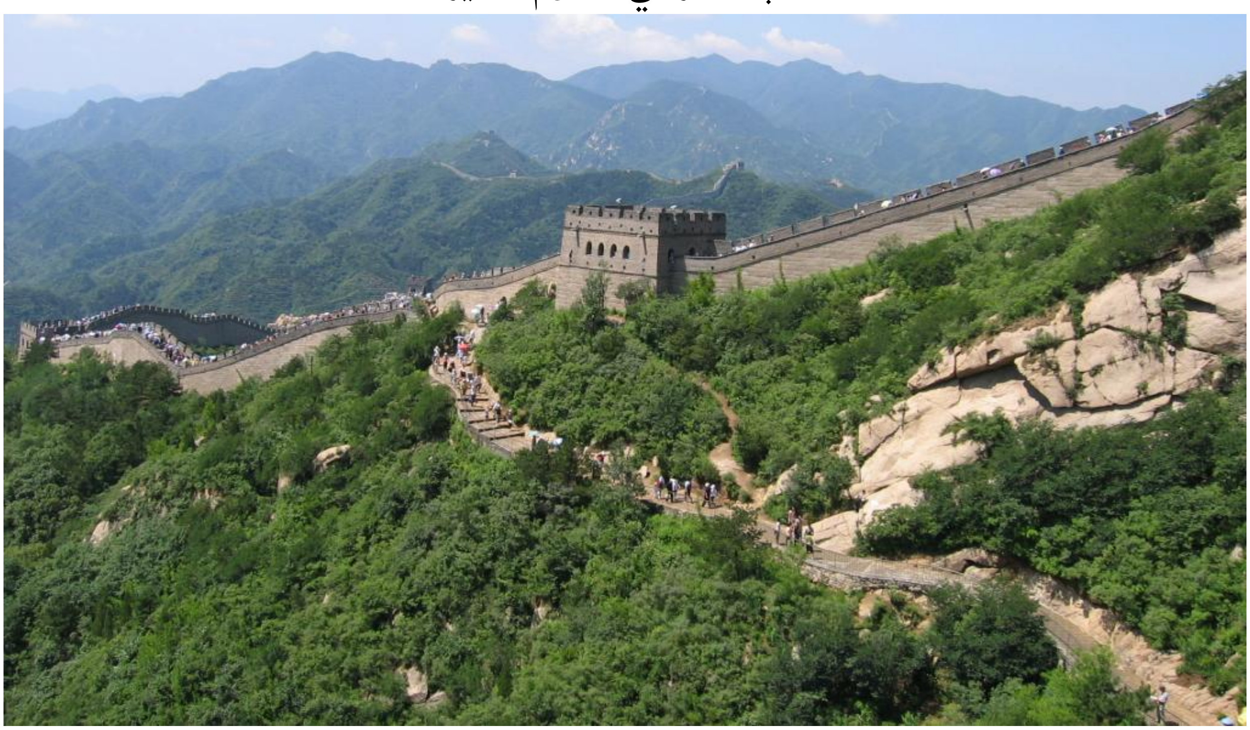

۴. د چين دېوال

(c) ketabton.com: The Digital Library

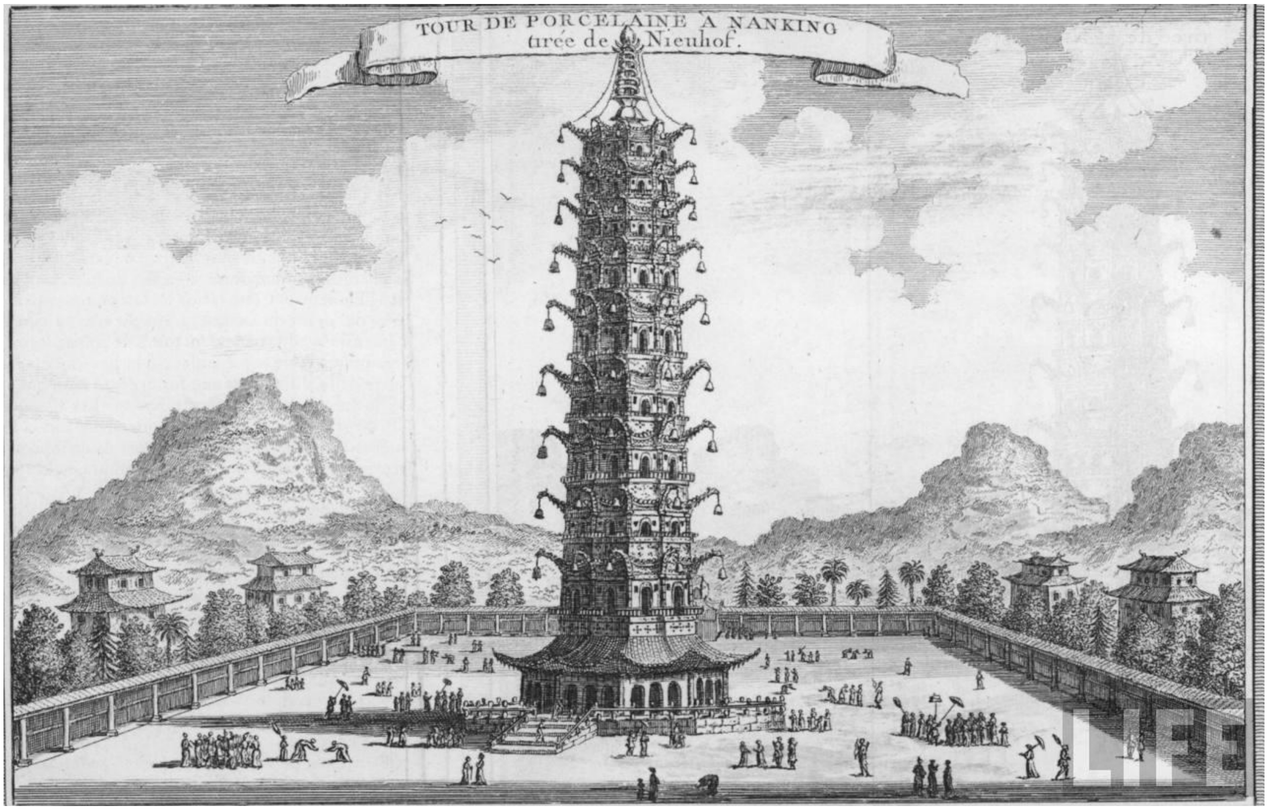

۵. په چین کې د "پرسلاین" برج

۶. په ترکیه کې "هاجیه سوفیا "

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷.په ایټالیا کې د "پیزا" برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسنۍ (عصري) ۷ عجايبې

د ۷ عجايبو په وېبپاڼه کې د ۲۰۰۶ زېږديز کال د اګسټ په مياشت کې يو لېست، چې د نړيوالو تجعبه معمارانو څخه ۱۴ په زړه پورې معمارۍ پکښې موجودې وې، په دې نيت پرلیکه سو چې د نړۍ په ګوټ-ګوټ کې به ټول وګړي خپل د خوښې معمارۍ یا ښایسته جوړ سوئ ځای انتخابوي او رایه به ورکوي، څو د رايې ورکولو وروسته ۷ زیاتې رايې وړونکې معمارۍ د نړۍ د ۷ عجايبو په نامه سره ونومول سي.

د اوسنې ۷ عجايبو د ټولنې په وینا په دې انتخاباتو کې تر سل میلیونو ډېرو وګړو د انټرنيټ او د موبایل د پیغام (SMS) له لارې خپلې رایې ورکړې چې په نتيجه کې يې لاندې ذکر سوې ۷ عجايبې د ۲۰۰۷ زېږدېز کال د ۷ مياشتې په ۷مه نېټه د پرتګال په مرکز لېسبون کې اعلان کړل سوې:

۱. چيچن ايتزا – ميکسیکو

۲. المسیح المخلص – برازيل

۳. کولوسیوم – ايټاليا

۴. دچين ديوال – چين

۵. ماچو پیچو – پيرو (پيرو دجنوبي امريکا په لويديځ کې موقعيت لري.)

۶. پترا – اردن

۷. تاج محل – هندوستان

همدارنګه د دې ۷ عجايبو سره ترڅنګ په نړۍ کې د ډېرو نورو ۷ عجايبو لیستونه هم سته چې هر يو يې ځانته بېل نوم لري، دبېلګې په توګه د ځينو عجايبو دلیستونو نومونه په لاندې ډول دي :

- د نړۍ ۷ طبيعي عجايبې

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د امریکا د نن ورځي نوي ۷ عجايبي
- د امریکا د ملکي انجينرانو ټولنه
- تر اوبو لاندي نړيوالي ۷ عجايبي
- د نړۍ ۷ صنعتي عجايبي
- د سفر نړيوال ۷ عجايبي: دا عجيابي بيا پر دوو برخو وېشل کيږي:
  - ۱. د سفر نړيوالي طبيعي ۷ عجايبي
  - ۲. د سفر نړيوالي مصنوعي ۷ عجايبي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. چیچن ایټزا – میکسیکو

چیچن ایټزا د نړۍ د ۷ عجایبو څخه یو زړه راکښونکی تعجبه ځای دئ چي د ۲۰۰۷ زېږدیز کال د جولای د میاشتي په ۷مه نېټه د پرتګال په مرکز لیسبون کي د رسمي مراسمو په ترځ کي د نړۍ د تعجبه ځای په حیث اعلان کړل سو .

"چیچن ایټزا " د مایا دقوم یو دمهم ترینو او مشهوره ښارونو څخه یو ښار وو چي د "کوکولکان هرم " پکي واقع دئ. د کوکولکان هرم چي "ال کېسټیللو " هم ورته ویل کیږي ځیني ته ورته هرم دئ . دا هرم په میکسیکو کي یو دمشهور ترینه معماریو څخه شمېرل کیږي چي د مایا دقوم په مټ سره جوړ سوئ دئ. مایا دمیکسیکو په جنوب او د مرکزي امریکا په شمال کي اوسېدونکئ قوم دئ چي شمېر یې ۸ و ۹ میلیونو کسانو ته رسیږي.
د کوکولکان هرم هغه هرم دئ چي په څلورو خواوو کي یې ځیني جوړي سوي دي چي د هرې خوا ځیني یې بیا په خپل وار سره پوره ۹۱ ځیني لري؛ ټوله ۳۶۴ ځیني کیږي. ددې مشهوره هرم لوړوالی ۲۴ متره دئ چي دلوړي برخي په شمول یې لوړوالی ۳۰ مترو ته رسیږي. همداراز ددې هرم پر سر یو معبد هم موجود دئ.
چیچین ایټزا د مایا (مایا هغه ځای دئ چیري چي د مایا قوم اوسیږي: مرکزي امریکا او جنوبي میکسیکو.) په شمال کي د کښتو اوارو مځکو سره یو سیمه ییز او مرکزي ځای وو چي بېلابېلي په زړه پوري او زړه راکښونکي معماری پکښي موجودي دي.

د چیچین ایټزا څارنه او نظارت د میکسیکو د " INAH " موسیسې لخوا کیږي او مځکه یې د بربچانو د کورنۍ مځکه ده، خو ددې ځای کنډوالې او خرابې بیا فدرالي شتمنۍ دي.

په چیچن ایټزا کي د کوکولکان د هرم څخه ماسېوا نوري په زړه پوري ودانۍ هم موجودي دي چي په لاندي ډول دي:

- لرغون پېژندونکو په ایټزا چیچن کي د "میسوامېریکن بالګېم " لپاره ډېر میدانونه تشخیص کړي دي چي یو د هغو څخه "ګریټ بال کورټ (Great Ball Court) " نومیږي. دا میدان د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوکولکان هرم د شمال لوېدیځ څخه په ۱۵۰ متري کي واقع دئ چي پخوا یو د غټ ترینو میدانونو څخه شمېرل کېدئ. لرغونی میدان ۱۲۲ په ۲۸ متره کي اندازه لري او شاوخوا دېوالونو یې ۱۲ متره (۳۹ فوټه) لوړوالی لري.

Great Ball Court

- په چیچن ایټزا کي یوه بله موجوده ودانۍ د "ټزومپېنټلي" په نامه یادیږي.
- اوساریو: دا د کوکولکان هرم ته ورته هرم دئ چي پر سر یې یو معبد موجود دئ او و څلورو خواوو ته ځینې لري. ددې هرم په مرکزي برخه کي یو غار موجود دئ چي ۱۲ متره (۳۹ فوټه) ژوروالی لري. دا غار د ۱۸۰۰ زېږدیز کال په شاوخوا کي د "ایډوارډ ایچ تومپسن" لخوا کیندل سوئ دئ. کله چي نوموړي هلته سکلیټونه، طلا او مرۍ پیدا کړې نو یې دا ودانۍ د (The High Priests' Temple) په نامه سره ونومول.

د چیچن ایټزا دنامه معنی:

د چیچن ایټزا چي په انګلیسي ژبه سره (Chich’en Itza) لیکل کیږي معنی {د ایټزا د څاه په خوله کي} ده. د چیچن کلیمه د (Chi) او (Ch’en) څخه تشکیله سوې کلیمه ده چي د (Chi) معنی {خوله یا څنډه} ده او (Ch’en) د {څاه} معنی ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاته سوه دا یتېزا کلیمه: ددې کلیمې ټکي په ټکي معنی (د اوبو جادوګري) ده خو دا د یوه قوم نوم هم دئ چې د شمالي جزیرې سیاسي او اقتصادي واک او اختیار یې ځانته خپل کړئ وو.

تاریخ:

د "یوکېټېن "(د میکسیکو د ۳۱ ایالتونو څخه یو ایالت دئ) په شمال کي یوه وچه پرته ده چې پکښې ټول رودونه ترمځکي لاندي بهیږي. هلته دوه غټ طبیعي ژور ځایونه موجود دي چې د سینوټس (Cenotes) په نامه سره یادیږي. په دې ځایونو او د چیچن په شاوخوا کي بې اندازې زیاتي اوبه سته چې د تصفیې لپاره مناسبي وي. ددې دوو سینوټسونو څخه د "ساګرېډو سینوټس " په نامه څاه ته ورته ځای ډېر شهرت لري.

د بعضو سرچینو له مخي د میلاد څخه مخکي دمایا قوم ددې سینوټسونو په شاوخوا کي قربانۍ ورکړي دي.

سرچینې زیاتوي چې د ۱۹۰۴ زېږدیز کال څخه تر ۱۹۱۰ زېږدیز کاله پوري د "ساګرېډو سینوټس" د پاکېدو پر مهال په چیچن ایتېزا کي طلا ، پشم، شنه کاڼي، کولالي او دانسان دبدن خاوري سوی برخي موندل سوي دي.

د ساګرېډو سینټوس

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوکولکان هرم

د چیچن ایتزا مرکزي نقشه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوکولکان د هرم ختیځ خوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. المسیح المخلص – برازیل

"کریستټ د ریډییمر(Christ the Redeemer) "د برازیل د "ریو د جېنایرو " په ښار کې د نړۍ په کچه د عیسی مسیح یوه مشهوره مجسمه ده چې د "کورکواډو " د غره پر څوکه د "تیجوکا فورېسټ" په ملي پارک کې موقعیت لري. د کورکواډو غر د ۷۰۰ مترو (۲۳۰۰ فوټو) په اندازه جګوالی لري.
نوموړې مجسمه ۳۰ متره (۹۸ فوټه) پلنه او ۳۹،۲ متره (۱۳۰ فوټه) جګوالی لري چې وزن یې ۶۳۵ ټنو ته رسیږي. د "بولیویا " د "کوچابامبا " په ښار کې تر دې مجسمې یوه بله جګ ترینه مجسمه موجوده ده چې نوم یې "کریستټو د لا کونکورډیا " دئ. دا مجسمه بیا ۴۰،۴۴ متره (۱۳۲،۷ فوټه) جګه او ۳۴،۲۰ متره (۱۱۲،۲ فوټه) پلنه ده.
خو د کریستټ د ریډییمر مجسمه د برازیل د کاتولیک لپاره یو ډېر مهم سمبول او رمز وواوس هم دئ. دا مجسمه د کانکریټو اونورو ټینګو موادو څخه جوړه سوې ده.

د کورکواډو د غره پر سره دیوې جګې مجسمې د جوړولو نظر په لمړي ځل د ۱۸۵۰ زېږدیز کال په نیمایي کې رامنځته سو، دا هغه وخت وو کله چې کاتولیکي ملا "پیډرو ماریا بوس " د شهزادګۍ ایزابېل څخه درخواست وکړ چې نوموړې دې د یوه ستر مذهبي منار د جوړولو په برخه کې مالي مرسته وکړي. شهزادګۍ ایزابېل و دې نظریې ته د عملي بڼې ورکولو په اړه هیڅ فکر ونه کړ. کله چې ددولت او کلیسا ترمنځ په ۱۸۸۹ زېږدیز کال کې د جلاوالي قومانده رامنځته سوه نو دا پلان په مکمله توګه سره پاته سو.

ورپسې دوهم پیشنهاد د کاتولیک "سیرکل آف ریو " په واسطه سره په ۱۹۲۱ زېږدیز کال کې وسو چې د غره پر سر به یوه مجسمه جوړوي. د کاتولیک دې ډلې د (Semana do Monumento) په نامه سره یو پروګرام جوړ کړ څو د خلکو څخه لاسلیکونه ټول کړي چې ددې مجسمې د ودانولو کار به حمایه کوي. همدا راز ددې پروګرام هدف د خلکو هڅول هم وه، څو خلک خپله هم تر خپله وسه مالي مرسته وکړي. ویل کیږي چې د برازیل کاتولیکانو ددې مجسمې په جوړولو کې تر ټولو زیاتې مالي مرستې کړې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مجسمې په ډيزاين کي په پام کي نيول سوي وه چي د عيسوي مذهب نښه به پکښې موجوده وي او د عيسی مسيح په لاسونو کي به د نړۍ نقشه وي. خو په پای کي د ټولو مشورو څخه وروسته انتخاب په دې ډول سو چي په مجسمه کي به عيسی مسيح ولاړ وي او دواړه لاسونه به يې خلاص نيولي وي.

د انجينر "هايټور ډا سيلوا کوسټا "لخوا د دې مجسمې ډيزاين جوړ سو او د مجسمې کاڼي توږونکی (سنگ تراش) يې فرانسوی کاڼي توږونکی "پاول لانډوسکي "وو. د دې ښکلي او زړه راکښونکي معمارۍ جوړښت نهه کاله په بر کي ونيول (د ۱۹۲۲ زېږديز کال څخه بيا تر ۱۹۳۱ زېږديز کاله پوري).
د مجسمې ټوله مالي لگښت ۲۵۰۰۰۰ ډالره وو او د ۱۹۳۱ زېږديز کال د اکتوبر د مياشتي په ۱۲ نېټه چي د ۱۳۱۰ زېږديز کال د ميزان د مياشتي د ۱۹ نېټې سره سمون خوري پرانستل سوه. ويل کيږي چي په دې ورځ مجسمه بايد د يوې بېړۍ په وسيله سره روښانه سوې وای خو د خرابي هوا له کبله مجسمه په "ريو "کي د کارکوونکو لخوا روښانه سوه.

د ۲۰۰۶ زېږديز کال د اکتوبر په مياشت کي چي د "کريسټ د ريډيمر "د مجسمې ۷۵ مه کليزه وه د "ريو "د ښار ستر پادري "کارډينل ايورسبيو اوسکار شايد "تر مجسمې لاندي يوه وړه کليسا په نښه کړه چي په نتيجه کي يې ټولو د کاتوليک مذهب لارويانو ته اجازه ورکړه سوه چي هلته د ماشوم د تعميد غسل او د واده مذهبي مراسم ترسره کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. کولوسیوم – ایټالیا

کولوسیوم یا "رومن کولسیوم" چي لومړی د "فلاویین امپیتیاتر" په نامه سره یادېده د ایټالیا د مرکز د روم په مرکزي برخه کي موقعیت لري. کولوسیوم یو "آمپي تیاتر" یعني یو سټیډیوم ته ورته میدان دئ چیري چي په زرهٔ پوري کنسرټونه او د سپورټ په شمول زیات نور مراسم تر سره کیږي. دا تیاتر چي د رومي معماری او رومي انجینرۍ یو دبهترینو ودانیو څخه شمېرل کیږي د روم په امپراطوري کي تر ټولو غټ ترینه تیاتر دئ. د آمپي تیاتر کلیمه چي په رومي ژبه یې داسي (Amphitheatrum Flavium) لیکي د دوو رومي امپراطورانو "وېسپاسیین" او "ټیټوس" د کورنۍ د نامه څخه تشکیله سوې کلیمه ده.

ددې ودانی کار د میلاد څخه وروسته د۷۰م او ۷۲م کال په منځ کي د "وېسپاسیین" د امپراطوری په دوره کي پېل سوئ دئ چي د میلاد څخه وروسته یې په ۸۰م کال کي، د "ټیټوس" د امپراطوری په دوره کي، کار پای ته ورسېد ، خو د یوولسم رومي امپراطور "ډومیشین" په دوره (۸۱-۹۲) کي یې سمون سوئ او بعضي بدلونونو پکښې رامنځته سوي دي. هېره دي نه وي چي د کولوسیوم د پرانستلو په مراسمو کي بېلابېلو لوبو تقریبا سل ورځي ادامه درلودله.

کولوسیوم چي د هګۍ شکل ته ورته بڼه لري ۱۸۸ په ۱۵۶ مترو کي مځکه اشغال کړې چي محیط یې ۵۲۷ متره مربع ته رسیږي. ددې ودانۍ بهرني دېوالونه ۳ قطاره لري چي هر قطار یې بیا په خپل وار سره نیمي دایرې ته ورته ۸۰ ګولایاني لري. په ودانۍ کي ۷۲ د داخلیدو دروازې موجودي دي او دننه پکښې ۵۰۰۰۰ تماشه چیان ځایېدلائ سي.

کولوسیوم په پخواني روم کي د "کلاسیکل میتولوژي" پر بنسټ د ډرامو، اعدام، دحېوان دښکارولو او بعضو نورو شیانو سره ترڅنګ د پخواني روم د مقابلو (Gladiatorial contests) لپاره استعمال کېده. د پخواني روم د مقابلو (contests Gladiatorial) مقصد د خلګو یا تماشه چیانو ساعت تېرۍ وو چي یوه سړي به د یوه بل کس او یا حیوان سره جنګ کاوه. ددې څخه زیاته موده وروسته د کولوسیوم څخه د ورکشاپو، د نظامي او جنګي کلا او بعضي نورو کارونو لپاره استفاده کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ځینو سرچینو له مخې اټکل کیږي چې په کولوسیوم کې د کولوسیوم دګېمونو (لوبو) له امله پنځه سوه زره انسانان او د یوه میلیون په شاوخوا کې حیوانان له منځه تللي دي.

د ۱۲مې او ۱۷مې پیړۍ په شاوخوا کې په کلیسا پورې اړوندو ادارو امر وکړ چې د پراخ کولوسیوم څخه دې په یوه داسې ډول استفاده وسي څو د وطن اقتصادي وضعه نوره هم ښه سي. هغه وو چې د رومن کاتولیک مذهب لوی پېشوا "پوپ سیکستوس" یو نوی پلان جوړ کړ چې د کولوسیوم څخه به د وړۍ فابریکه جوړوي څو په روم کې د ټولو زنا کونکو (فاحشو) لپاره د کار زمینه مساعده کړي.خو دا چې نوموړی ددې پیشنهاد د وړاندې کولو څخه وروسته په لنډ وخت کې د نړۍ څخه وکوچېد نو د کولوسیوم څخه د وړۍ کمپنۍ جوړه نه سوه.
وروسته په ۱۲۷۱ زېږدیز کال کې "کېرډینل التېئري" په کولوسیوم کې د غوییانو د جنګولو اجازه ورکړه چې حالات یې نور هم ککړ کړل.

په ۱۷۴۹ زېږدیز کال کې "پوپ بېنېډیکټ XIV " د یوې رسمي کلیسا د پالیسی په حیث دا تصدیق کړه چې د کولوسیوم څخه په پخوا وختونو کې د یو داسې ځای کار اخیستل کېده چیري چې به عیسویان له منځه تله او ویجاړېده. ددې حکم د صادرولو په نتیجه کې په کمه موده کې په کولوسیوم کې ښکار منع کړل سو. "پوپ بېنېډیکټ XIV "د کولوسیوم څخه د (Passion of Christ = د عیسی سره مینه) تعمیر په شاني کار اخیسته او د صلیب په شاني یې زیات نور مرکزونه هلته جوړ کړل.
د کولوسیوم څخه ډیرو امپراطورانو او ولسمشرانو د خپلي خوښي کار اخیستئ دئ چې په نتیجه کې یې هلته بېلابیلي پیښې واقع سوي دي.

د ډیرو لاریونو سره ترڅنګ په ۲۰۰۰ زېږدیز کال کې د اعدام پر ضد غټ لاریونونه هم د کولوسیوم مخته وسوه.

دا مشهوره او زړه ته راکښونکې ودانی نن سبا د روم د مشهوره ترینو سېل ځایونو څخه شمېرل کیږي چې هر کال په زرګونو ګرځندویان ورځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په روم کې د یوه باغ څخه د کولوسیوم منظره

د کولوسیوم دننه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولوسیوم په شپه کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. د چین دیوال – چین

د چین ستر دېوال د چین په شمال کې یو ډېرین او خاورین دېوال دئ چې د میلاد څخه مخکې د پنځمې او شپاړلسمې پېړۍ په منځ کې جوړ سوئ دئ. دېوال په دې نیت جوړ کړل سو چې د بېلابېلو پادشاهي دورو په جریان کې به د چین د امپراطورۍ د شمالي سرحدونو دفاع کوي. د چین دستر دېوال څخه ماسېوا د پنځمې پېړۍ څخه راپدېخوا راز-راز نور دېوالونه هم معمار سوي دي چې د چین د ستر دېوال سره په مقایسه یې کیفیت ښه نه دئ، دبېلګې په توګه سره د چین د امپراطور "قین شي هوانګ" په امر جوړ سوئ دېوال یادولائ سو چې د میلاد څخه مخکې د ۲۰۲ او ۲۲۰ کلونو په منځ کې جوړ سو.

د چین دېوال په ختیځ کې د "شانهاګوان" څخه بیا په لوېدیځ کې تر "لوپ نور" پوري غځېدلئ دئ. د لرغون پېژندني پراخي سروې د عصري پرمختللو تخنیکونو په وسیله سره په تیرو نژدې وختونو کې دا معلومه کړه چې دا دېوال ۸۸۵۱،۸ کیلو متره (۵۵۰۰،۳ میله) اوږدوالی لري. ددې فاصلې څخه یې د ۲۲۵۹،۲ کیلو مترو (۳۸۸۹،۵ میلو) په اندازه برخه خپله دېوال نیولې، د ۳۵۹،۷ کیلومترو (۲۲۳،۵ میلو) په اندازه برخه یې مرچلونو او د پاته ۲۲۳۲،۵ کیلومترو (۱۳۸۷،۲ میلو) په اندازه برخه یې طبیعي او دفاعي سیمو، لکه غونډیانو او سیندونو، اشغال کړې ده.

د چین د دېوال لنډه تاریخچه:

چینایان د میلاد څخه مخکې په اتمه پېړۍ کې د "دوبي او د مني" په دوره کې لا د دېوال د جوړولو تخنیکونو سره بلد وه. د میلاد څخه مخکې د پنځمې پېړۍ څخه بیا تر ۲۲۱ پېړۍ پوري د "قي" او "ژاو" دولتونو یو پلان جوړ کړ چې د خپل هیواد د سرحدونو دفاع به په یوه ډېره بهترینه او فوق العاده توګه سره کوي. د هغوی نظر داوو چې یوداسي شی به جوړوي چې د کوچنیو حملو او د تورو دجنګونو په مقابل کې ښه رول ولوبوي.
"قین شي هوانګ" چې کله ټوله مخالف ایالتونه فتح کړل نو یې د میلاد څخه مخکې په ۲۲۱ کال کې ټوله چین سره یو کړ او د "قین د کورنۍ (Qin Dynasty)" بنسټ یې کېښېښود. امپراطور د خپلې امپراطورۍ ددفاع په خاطر امر وکړ چې یو نوی دېوال باید جوړ کړل سي چې د شمال نوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پولي او سرحدونه د نورو سنګرونو سره ونښلوی څو د شمال څخه د "کسیونګنو" د وګړو د راتګ مخه ونیسي. دديوال د جوړولو په پيل کي لومړی یو ازي د خاوري څخه کار اخيستل کېده خو د وخت په تېرېدو سره د کاڼو او ډېرو څخه هم ګټه پورته سوه چي د ډېرو څخه د استفادې سره سم يې د څارني برجونه ورغول.
په ډېرو سختو حالاتو کي تر یونیم میلیون زیاتو وګړو دديوال په جوړولو کي ونډه وا خیستـه او همدا راز ویل کيږي چي په هر متر کي یوه کس خپل ژوند دلاسه ورکړئ دئ.

د "ټانګ د کورنۍ (Tang Dynasty) " په وخت کي د ديوال د خطر سره مخ وو خو د ۱۳۶۸ او ۱۶۴۴ زېږدیز کال په منځ کي د "مینګ د کورنۍ (Ming Dynasty) " په دوره کي د ديوال د بيا جوړوني پروژې پېل او پای ته ورسېدې او علاوه پر دې د ديوال نور هم اوږد کړل سو. همدا شان په دې زمان کي دديوال په شاوخوا کي جلا او ټوټې-ټوټې جوړ سوي د ديوالونه هم د دې ستر ديوال سره يو ځای سول.
د چين د په زړه پوري او زړه راکښونکي ستر د يوال ساتنه د شاوخوا زرو کلاوو او د څارنو د برجو څخه کېده. کله چي به دد ښمن قواوي و د يوال ته رانژدې کېدې نو به دد یوال ساتونکو د پروړو، انبارو او لرګو څخه اور بلاوه څو دد ښمن مخه ونیسي او د ښمن ته زيان ورسوي.

سل کاله وروسته لا د هون نژاد ماته نه وه خوړلې، هغه وو چي "مینګ" د مغولو او مانشو (Manchus) سره نابوده جنګونه وکړل. د یادوني وړ ده چي مغول او مانشو د هون د نژاد د نسل څخه شمېرل کيږي. خو د وخت په تېرېدو سره اخير د چين د ستر د يوال کار پای ته ورسېد او د يوال، دديوال جوړونکو او د دې د يوال بنسټ ايښودونکو د چين او د نړۍ په تاريخ کي ځان ته ځای خپل کړ. هېره دي نه وي چي د د يوال د کار د تمامېدو څخه وروسته کوچيانو ته په جايزه کي په زرګونو کيلو متره مربع مځکه ورکول سوه.

اوس د يوال په ډېرو ځایونو کي ويجاړ دئ چي له امله يې ګرځندويان اجازه نه لري چي دد يوال په ځينو ځانګړو او نیم - ويجاړ ځایونو کي وګرځي.
د يوال په لسګونو غټي دروازې لري چي په ختيځ کي يې د "بوهايي" د سيمي د سرحد سره د "شانهايګوان" په نامه يوه دروازه موجوده ده او په لوېديځ کي يې د "جيايوګوان" په نامه دروازه موقعيت لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمرلوېدو پر مهال د ستر دېوال منظره

د (Qin Dynasty) د ستر دېوال نقشه

(c) ketabton.com: The Digital Library

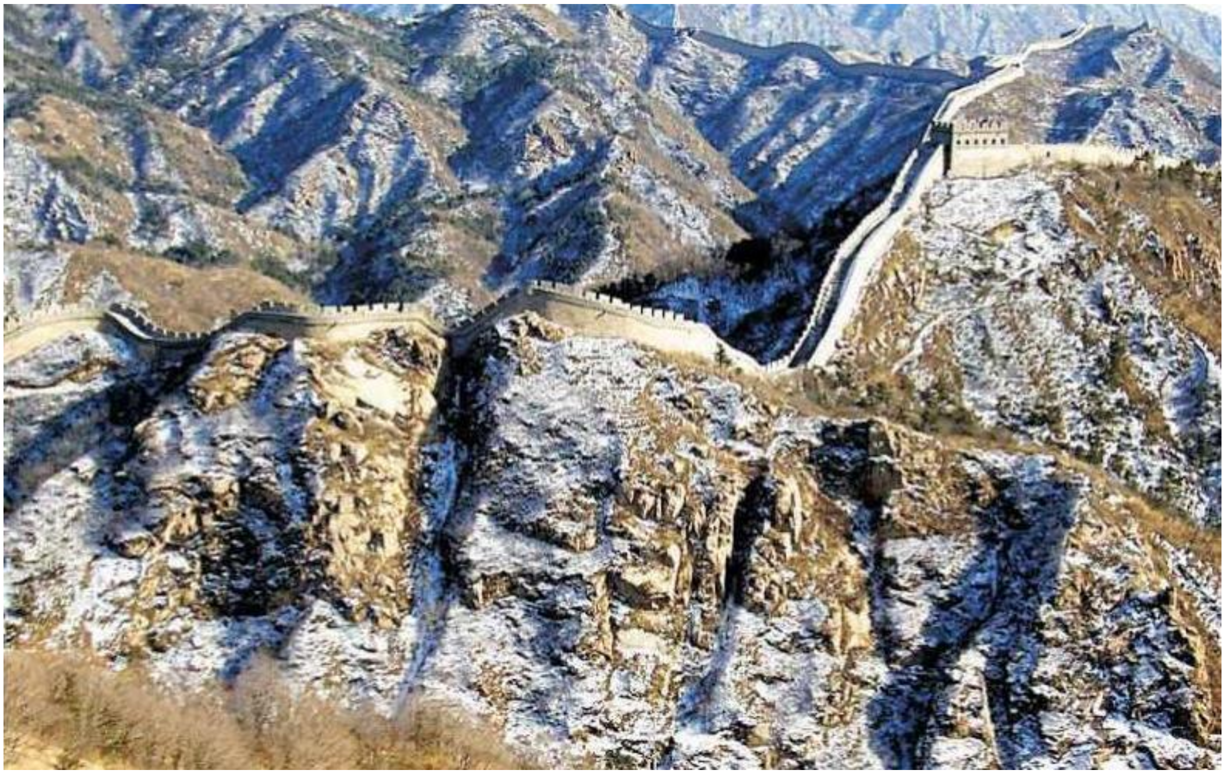

د ژمي په موسم کې پېکينګ ته نژدې د چين د ستر دېوال يوه برخه

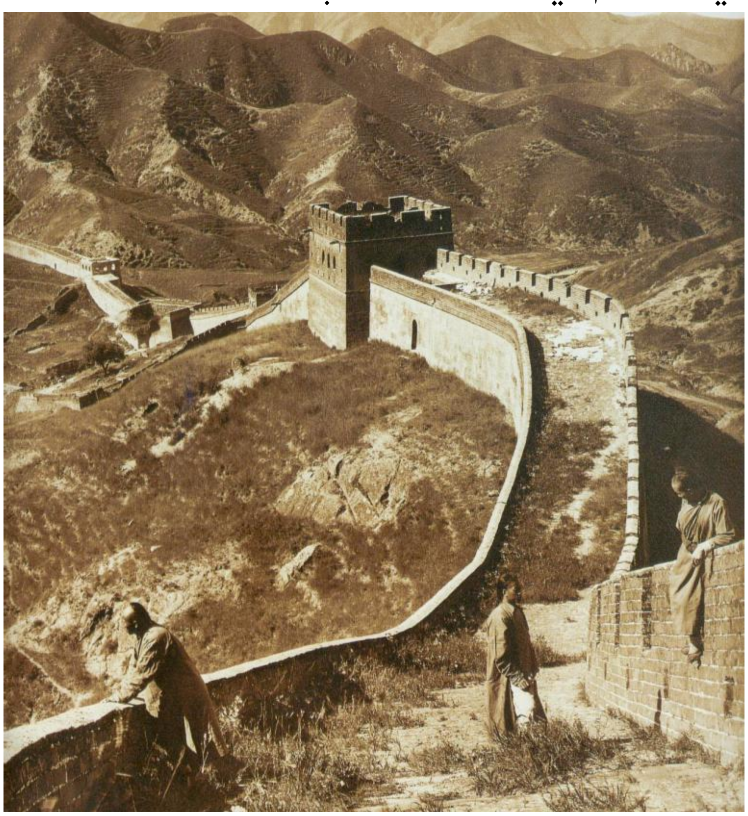

په ۱۹۰۷ زېږديز کال کې د چين دستر دېوال يو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چين د ستر دېوال يوه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ماچو پیچو – پیرو

"ماچو پیچو خپله د "ماچو پیچو " او د "هواینا پیچو "(پښتو معنی: ځوان غر) په نامه دغرونو په منځ کي راښکېله سیمه ده چي د ۱۷۵۰ مترو په اندازه لوړ د "اروبامبا " په نامه رود پکي بهیږي.
ماچو پیچو چي د "د لاسټ سیټي آف د اینکاس(the Lost City of the Incas) " په نامه سره هم یادیږي د امریکا په جنوب لوېديځ کي د "پیرو " د "ایروبامبا " په تنګي کي د یوه غره پر سر موقعیت لري. په کچوایي ژبه ماچو پیچو "د یوه زاړه سړي هسکوالی " معنی ورکوي.
ماچو پیچو د "اینکا " په نامه دوګړو یو ښار وو چي د سمندر د سطحي څخه ۲۴۳۰ متره (۸۰۰۰ فوټه) لوړ موقعیت لري. همدا راز دا ځای د اینکا دامپراطوری یو دمشهوره ترینو نښو نښانو څخه هم شمېرل کیږي.

تائید سوي سرچیني وایي چي د ۱۴۴۰ زېږدیز کال په شاوا خوا کي د "پاچاکوتي " د سلطنت په دوره کي د ماچو پیچو د جوړولو پروژې پېل سوي دي. په دې ځای کي د هسپانویانو ترفتحي، یعني تر ۱۵۳۲ زېږدیز کاله پوري، وګړي اوسېدل. پوهان په دې عقیده دي چي دا ځای د کوم ځانګړي هدف لپاره نه دئ جوړ سوئ ځکه چي د دې ځای د ورتګ لاري ډېري خرابي دي. هغوی په دې باور دي چي دا ځای په پخوا وختونو کي د امپراطورانو، پادشاهانو او نورو پرمختللو خلکو د مېلې او ساعت تیري ځای وو. دا ځای د پرمختللو خلکو، مشرانو او دهغوی د نوکرانو لپاره ودانۍ لري او پکښي د ۷۵۰ تنو په شاوخوا کي خلګ دشپې پاتېدلائ سوائ. دیادوني وړ ده چي کله چي به د باران داورېدو په وخت کي هلته پادشاهان نه وه نو به نور وګړي زیات کم او یا هیڅ نه لیدل کېدل.
کله چي د اینکا سلطنت ماته وخوړه نو ماچو پیچو ته د اوږدې مودې لپار تګ راتګ بند کړل سو او ښار به اکثره وخت ایله – بېله ولاړ وو.

همدا رنګه یوه بله ډله پوهان بیا وایي چي ماچو پیچو د اینکا د سلطنت د دفاع لپاره یوه جوړه سوې کلا وه او کله چي هسپانویان راغلل نو د اینکا وګړو ضرورت نه درلود چي دې کلا ته بیا ولاړ سي او دخپل سلطنت دفاع وکړي نو یې په نتیجه کي تګ – راتګ بند سو. خو دا دلیل بیا په دې سره یو ناکام دلیل دئ چي وایي د ماچو پیچو موقعیت داسي یو موقعیت نه وو چي دهغه ځایه څخه دي د اینکا دسلطنت دفاع سوې وائ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي هم ويل کيږي چي دا هغه ځای و چيري چي به د کوکاين بلګونه راټولېدل، ځکه هلته د کوکاين ډيري کروندې موجودي وې. خو دا خبره بيا په دې سره کمزوره کيږي چي وايي د هسپانويانو د راتګ څخه وروسته خو هم هلته دکوکاين کروندې موجودي وې نو بيا دې سيمي ته تګ راتګ ولې بند سو.

په تيرو نژدې وختونو کي دا معلومه سوه چي په ۱۸۶۷ زېږديز کال کي جرمني کان لټونکي او دلرګو سوداګر "اوګوستو بېرنس" د پيرو ددولت په اجازه سره دا غرنی ښار پيدا و لوټ کړاو همداشاني يې ددې ځای لرغوني خزانې و اروپايي موزيمونه ته ورکړې.
په ۱۹۱۱م زېږديز کال کي تاريخ پوه "هيرام بينګام" د اينکا په وګړو او امپراطورۍ پسي يوه څېړنه پېل کړه چي ددې څېړني په سفر کي يې ماچوپيچو ددوهم ځل لپاره پيدا (کشف) کړ.
دا ځای هغه وخت دنړۍ په کچه مشهور سو کله چي په ۱۹۱۳ زېږديز کال کي د نېشنل جيوګرافيک چېنل ددې ځای په اړه بشپړ معلومات نړۍ ته وړاندي کړاو په ۱۹۸۳ زېږديز کال کي دې ځای ته د يونيسکو د جهاني ميراث په ليست کي ځای ورکړل سو.

دا د غرو -رغونو په منځ کي زړه راکښونکې شنه سيمه چي نړيوال شهرت لري د ګرځندويانو لپاره ډېر مهم ځای دئ او هر کال د ۴۰۰۰۰۰ په شاوخوا کي ګرځندويان دې ځای ته سفر کوي. خو يونيسکو د ګرځندويانو په دې شمېر سره خوشحاله نه ده، ځکه د يونيسکو ډله بيريږي چي ماچوپيچو ته به د ډيرو ګرځندويانو د تګ راتګ له امله نور زيان هم ورسيږي.
همدا راز د ۱۹۹۰ زېږديز کال راهيسي دې سيمي ته نژدې هوټلونه او دوکانونه جوړ سوي دي چي د ګرځندويانو د اړتياوو په پوره کولو کي پوره رول لوبوي. ماچوپيچو ته په پخوا وختونو کي ورتګ څو ورځې په بر کي نيولې خو په عصري نړۍ کي څوک هلته دبس او اورګاډۍ په وسيله سره په ډېر لنډ وخت کي تلای سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هوا اینا پیچو (ځوان غر) د سر څخه د ماچو پیچو منظره

په ماچو پیچو کې د اینکا د قصر مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماچوپيچو په ۱۹۱۱ز کي

دماچوپيچو په شاوخوا کي د شنو غرونو او خپله دماچوپيچو منظره

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. پترا – اردن

لرغونی ښار پترا د اردن و جنوب ته نژدې ددې هیواد په ختیځ کې د غونډیو په یوه تنګۍ کې موقعیت لري. پترا چې په عربي ژبه د البترأ په نامه سره یادیږي د "نباطیانسیانو (الأنباط) " د مرکز یوناني نوم وو. "نباطیانس (الأنباط) " دجنوبي اردن دعربو او د عربستان په شمال کې د سامي خلګو یوه ډله وه. د پترا په ښار کې شاوخوا ټوله ودانۍ، چې پخوا جوړې سوې وې، وراني سوي دي.
دا ښار د تجارت او سوداګرۍ څلورلاری بللائ سو، ځکه چې د یمن څخه د "بخور" بوټي ددې لارې و ایران، سوریې، روم او یونان ته انتقالیږي. د بخور بوټي هغه بوټي دي چې په خونو او یا نورو ځایونو کې د ښه بوی درامنځته کولو لپاره لګیږي. په پترا کې د سوداګرانو د مالي حاصلاتو له امله د پترا چارواکي ښه شتمن سول چې په پترا کې له دوی څخه پاته سوي ودانۍ د هغوی د شتمنتوب نښې بلل کیږي.

نباطیانس (الأنباط) ډیره موده خپله پادشاهي وکړه خو په ۱۰۲ کال کې دروم امپراطورۍ ماته ورکړه او دا سیمه د "عربیې" ولایت یو ښار وګرځېد.
پټ هندي سوداګر سویسزرلېنډي "جین لاوس بورکهاردت" په ۱۸۱۲ زېږدیز کال کې پترا د غربي نړۍ لپاره ددوهم ځل لپاره کشف کړه، په داسي حال کې چې دا مهال د پترا ښار وران سوئ و.
د شلمي پېړۍ په شلمو کلونو کې دلرغون پېژندني لپاره د پټو شیانو د راسربېره کولو په نیت کیندني پېل سوې. په پترا کې لومړنی پلټنې او کیندني په ۱۹۲۹ زېږدیز کال کې ترسره سوې چې په ۱۹۳۵، ۱۹۳۷ او ۱۹۵۴ ز کلونو کې پر مخ ولاړې. همدا راز په ۱۹۵۸ ز کال کې د لرغون پېژندني برتانوی ښوونځی د پترا د مرکز په کیندلو او پلټلو سره پېل وکړ. ددې وخت څخه بیا تر اوسه پورې په دې سیمه کې لرغون پېژندونکي په پلټنو بوخت دي.
هېره دې نه وي چې د قران الکریم د الفجر په سورت شریف کې دا ځای د ثمود په نامه سره ذکر سوئ دئ.

د پترا مهمې او لرغوني ودانۍ:

- د پترا لویه ماڼۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د روم سړک
- المهلمه
- لوړ د قرباني ځای
- د خزنې: چې د خزانې خونه هم ورته ویل کیږي په پترا کي تر ټولو مشهوره ودانۍ ده چې د میلاد څخه مخکي په ۸۴م او ۸۵م کال کي جوړه سوې ده. زیاتره پوهان په دې عقیده دي چې دا ودانۍ د "نباطیانس" د سردار "اریتاس III" په امر سره جوړه سوې ده. د "دخزنیې" د ودانۍ مخ څلوېښت متره لوړوالی او ۲۵ متره پلنوالی لري. همداشاني څېړونکو او پوهانو په تیرو لنډو وختونو کي دا په ګوته کړې ده چې د "دخزنیې" د ودانۍ جوړولو فقط ۳ میاشتي په بر کي نیولي دي. پام راړونکې خبره داده چې د هغه وخت د معمارۍ د تخنیکونو په وسیله سره د یوې داسي ودانۍ جوړول یو ډېر غټ او بېل کار دئ.
- دیر البلح (صومعه: مانۍ، چیري چي روحانین او سیږي): صومعه په پترا کي تر ټولو غټه ودانۍ ده چې د ښار د مرکزي بازار په شمال لوېدیځ کي په یوه غره کي موقعیت لري. دا ودانۍ د سردار "اوبوډاس I" معبد و.
- د پترا کلیسا: چې په انګلیسي په (Petra Church) نامه سره مشهوره ده د پنځمي پېړۍ په پای کي جوړه سوې کلیسا ده چې د جوړولو دوخت څخه یې بیا پنځوس کاله وروسته د بیاجوړوني پروژې ترسره سوې. ددې کلیسا اندازه ۲۲ په ۱۵ متره کي ده. د میلاد څخه وروسته د ۷۰۰ کال په شاوخوا کي دا کلیسا په مکمله توګه سره وسوځېدل او ورپسې په لنډ وخت کي د یوې زلزلې له امله ورانه سوه. په ۱۹۹۳ زېږدیز کال کي د پترا د کلیسا په یوه کنج کي ۱۵۲ د "پاپروس لولې" پیدا سوې؛ دې لولو ته "پترا لولز" هم ویل کیږي. پاپروس یو ډول مصري بوټی دئ چې اوږدې پاڼې لري او په اوبو کي راشین کیږي.

په تیرو نژدې وختونو کي ددې کلیسا په شاوخوا کي نوري کلیساوي هم کشف سوي دي چې په اړه یې یې لاتراوسه زیات معلومات نسته. دا تازه کشف سوي کلیساوي پوهانو د "شنې کلیسا" او د "خط الراس کلیسا" په نامه سره نومولي دي.

- او ځیني نوري ودانۍ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپترا لرغونی ښار په ۱۹۸۵ زیږدیز کال کي د یونیسکو د جهاني میراث په لیست کي ثبت کړل سو. دا ځای د ګرځندویانو لپاره د راز- راز لرغونو ودانیو او تاریخي اثارو د لرلو له امله ډېر مهم دئ.

د "اردن ټایمز" یو راپور لیکي چي د ۲۰۰۶ ز کال د نومبر او ډسمبر په دوو میاشتو کي پترا ته ۵۹ زرو کسانو سفر وکړئ او زیاتوي چي د ګرځندویانو دا شمېره د ۲۰۰۵ زیږدیز کال د شمېرې څخه ۲۵ سلنه کمه سوې ده.

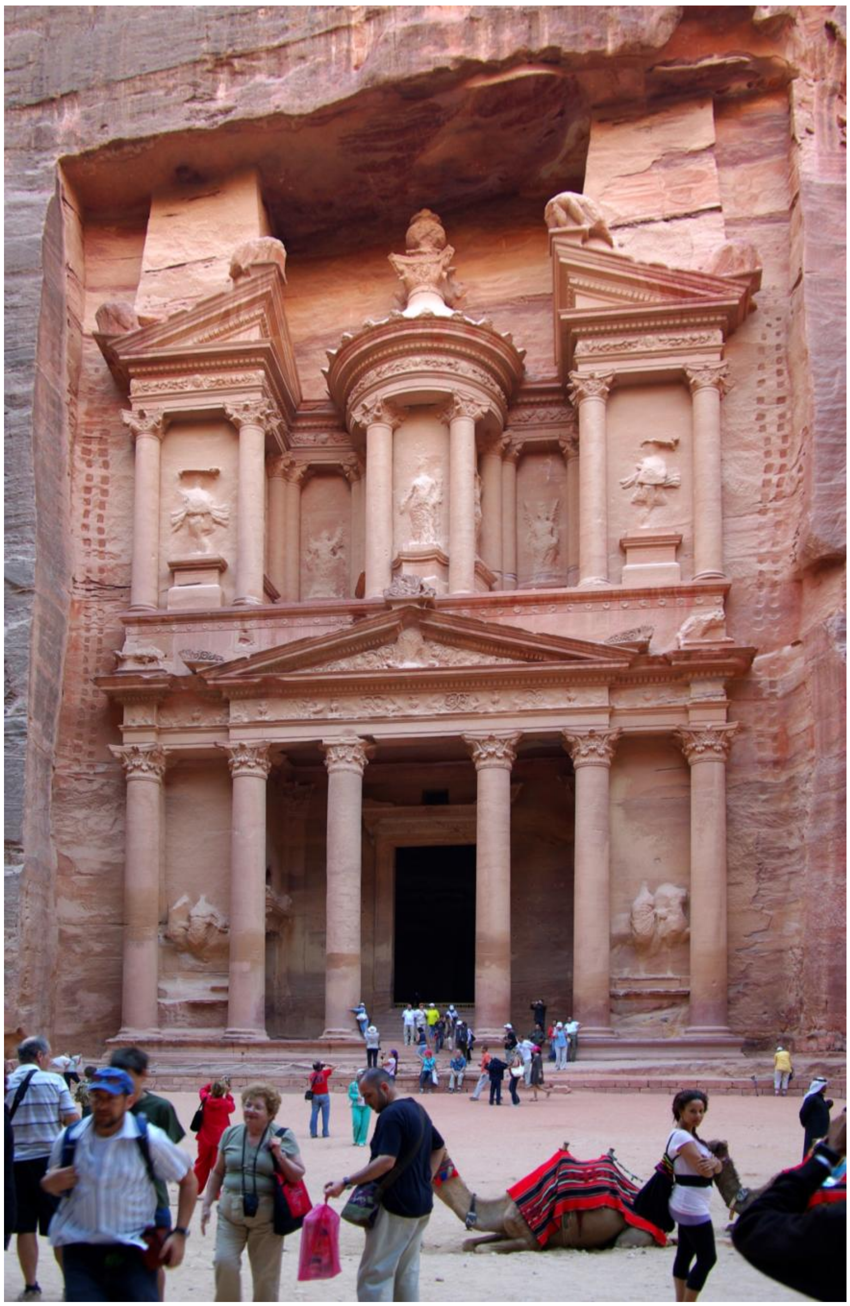

الخزنیه (دخزانې خونه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

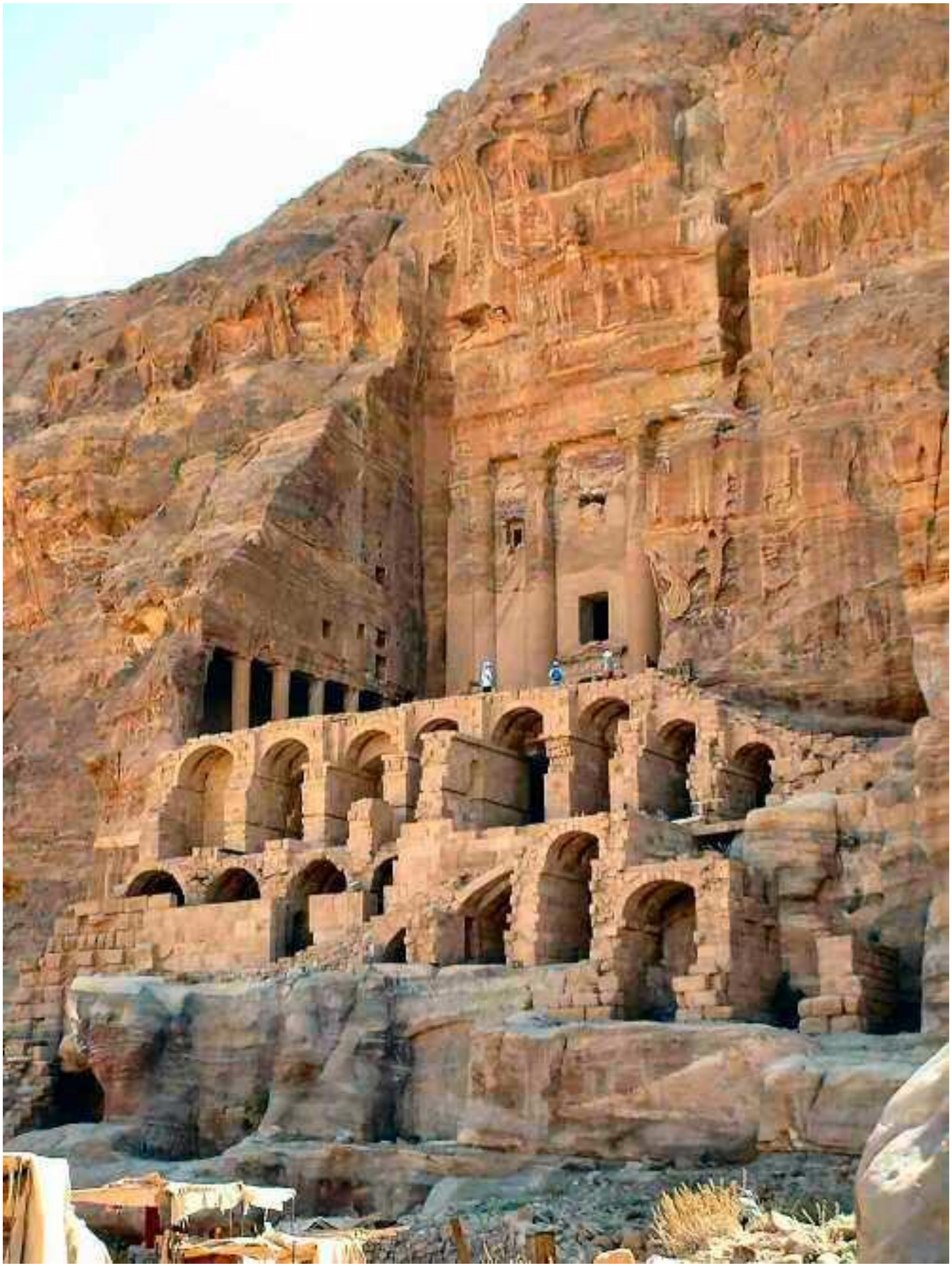

جـــــــرة قبـــر

(c) ketabton.com: The Digital Library

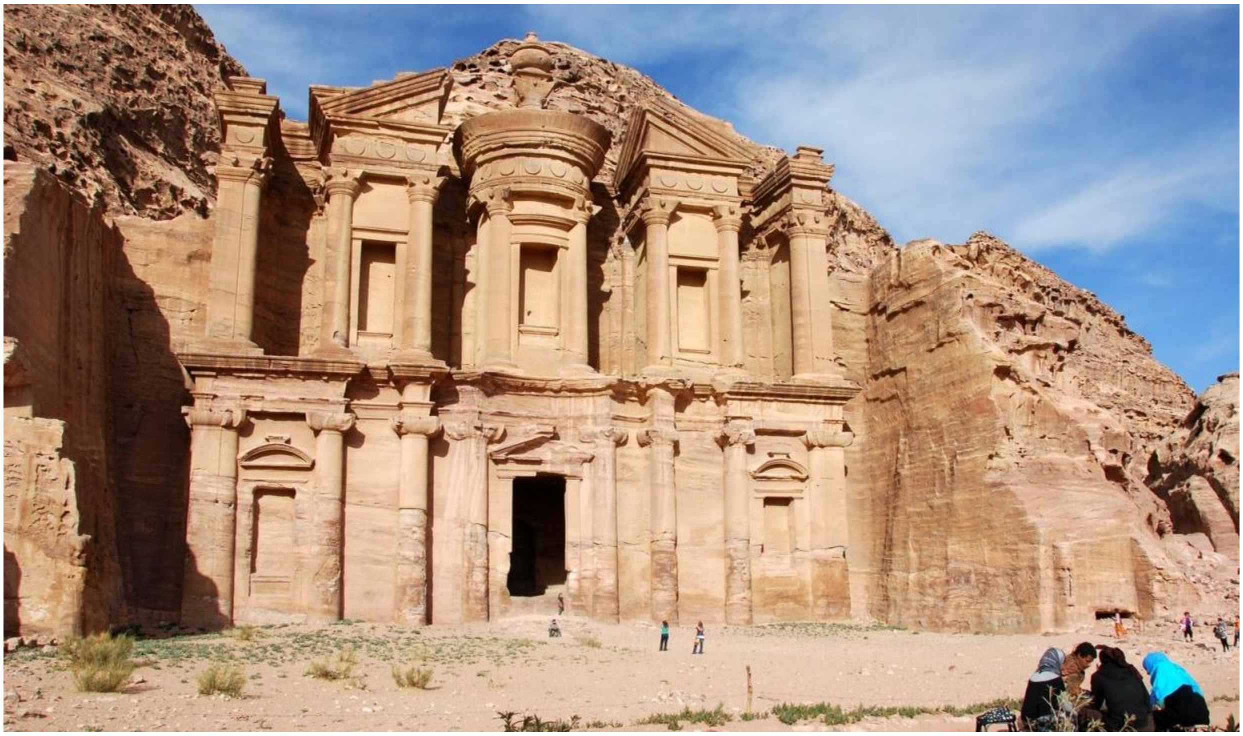

دیرالبلح(صومعه)

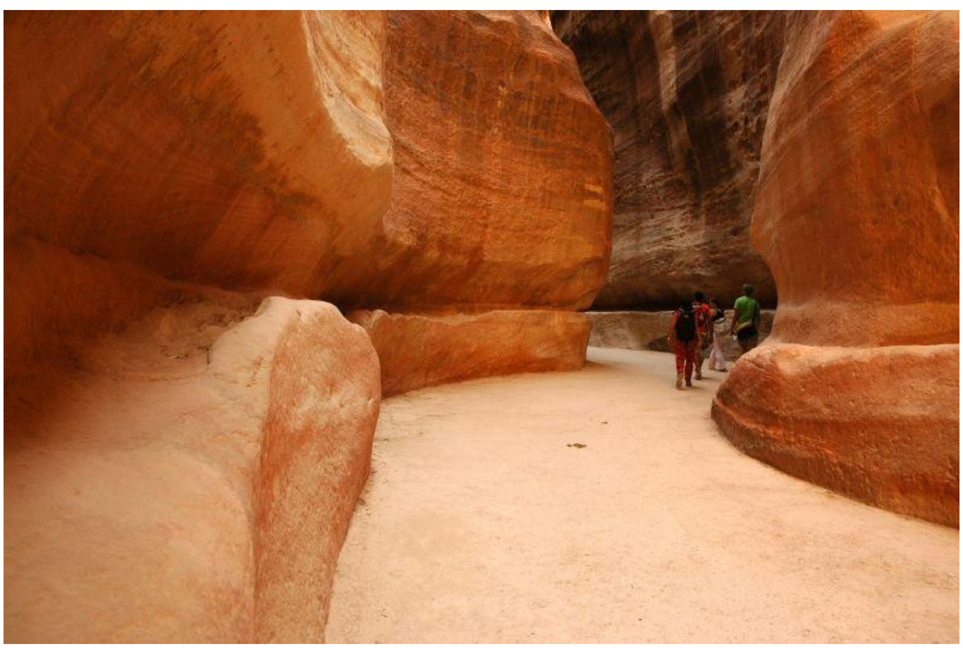

پــتـــــرا ته تللې لاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. تاج محل – هندوستان

تاج محل د هندوستان په شمال کي د "اوتار پرادش" د ايالت د "اګرا" په ښار کي د ممتاز محل پر مقبرې يوه جوړه سوې ښکلې ودانۍ ده چي د مغول د امپراطور شاه جهان په امر سره د هغه د ماندينې ممتاز محل په ياد جوړه سوه.
ممتاز محل چي د ۱۵۹۳ زېږديز کال د اپريل په مياشت کي زېږېدلې وه د ۱۶۳۱ ز کال د جون د مياشتي په ۱۷مه نېټه د نفاس په دوره کي په حق ورسېده.
شاه جهان چي د ۱۵۹۲ ز کال د جنوري پر پنځمه دلاهور په ښار کي زېږېدلئ دئ په ۱۶۳۱ ز کال کي د مغولو د امپراطورۍ د دورې په ستره خوښي کي هغه وخت د غم پر ټغر کښېناست کله چي يې د ربېمه ماينه، ممتاز محل، د څوارلسم کوچني "ګوهاره بېګم" د زوکړې پر مهال د ابد لپاره د نړۍ څخه سترګې پټې کړې. ويل کيږي چي پر امپراطور شاه جهان باندي په خپلو ښځو کي ممتاز محل ډېره ګرانه وه.

د ممتاز محل د مړيني څخه پوره يو کال وروسته په ۱۶۳۲ زېږديز کال کي د هغې د مقبرې د ودانۍ کار پېل سو. په زرګونو کسب ګرانو او صنعت ګرانو د دې ودانۍ په جوړولو کي کار وکئ. د ودانۍ د ډيزاين لپاره عبدالکريم مأمورخان، مکرامات خان او کندهاري انجينر استاد احمد لاهوري خپل ډيزاين پېش کړ، هغه وو چي د استاد احمد لاهوري ډيزاين د واکمنو خوښ سو. په ۱۶۴۸ زېږديز کال کي د ممتاز محل د مقبرې کار پای ته ورسېد او د دې څخه پنځه کاله وروسته د مقبرې په شاوخوا کي د باغ او نورو تعميرونو، لکه دروازه-روزه، کار پای ته ورسېد.

"جين-بېپټيسټ ټېورنير" زيات کوښښ وکړ چي د "يامونا" په نامه د سيند پر مقابل طرف تاج محل ته ورته يوه بله ودانۍ جوړه کړي، چي هغه به خپله د مغولو د امپراطور لپاره وي او ټوله به د تور مرمر څخه جوړه وي. خو کله چي په ۱۶۶۶ زېږديز کال کي شاه جهان د بنديتوب پر مهال ومړ، نو دا کار هيڅ ترسره نه سو او شاه جهان د مړيني څخه وروسته په تاج محل کي د ممتاز محل څنګته خاورو ته وسپارل سو. د شاه جهان او د ممتاز محل د قبرو سرونه د تابوت په شان جوړ سوي دي؛ چي د شاه جهان د قبر سر د ممتاز محل د قبر تر سر لوړ دئ او همدا راز د ممتاز محل مقبره ۱،۵ په ۵،۲ متره کي جوړه سوې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج محل **۵۲** متره پلن ، **۵۸** متره لوړ او په لس زره متره مربع مساحت کي له سپينو مرمرو څخه جوړ سوئ دئ. د تاج محل په شا و خوا کي څلوري مناري ډيره موده وروسته جوړي سوې، چي لږ څه کږې دي; هغه په دې چي که کله زلزله وسي نو به مناري پر تعمير نه چپه کيږي. د تاج محل ختيځ ته يو مسجد او په لوېد ېځه برخه کي يې يو مېلمستون جوړ سوئ دئ.
ددې ودانۍ سره د چهارباغ يا مغول باغ په نامه يو باغ هم سته چي په **۳۰۰** متره مربع مځکه کي جوړ سوئ دئ او تاج محل ته لا ښکلا وربخښي.

د نړۍ په کچه مشهوره او لرغونی تاج محل هر کال د **۲** څخه تر **۴** ميليونو پوري ګرځندويان ځانته رابولي چي زياتره ګرځندويان هلته د اکتوبر، نومبر او فبروري په مياشتو کي سفر کوي، ځکه چي په دې وخت کي هلته هوا مناسبه وي. تاج محل د هفتې په ټولو ورځو کي د سهار د **۶** بجو څخه بيا د ماښام تر **۷** بجو پوري د ګرځندويانو او ليدونکو پر مخ خلاص وي، خو د جمعې په ورځ د ماپښين د **۱۲** بجو څخه بيا تر **۲** بجو پوري هلته عبادت يا لمونځ کونکي موجود وي.
په **۱۹۸۳** زېږديز کال کي تاج محل د يونيسکو د جهاني ميراث په ليست کي ځان ته ځای خپل کړ.

د تاج محل ودانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج محل ته د داخلیدو دروازه (دروازه-روزه)

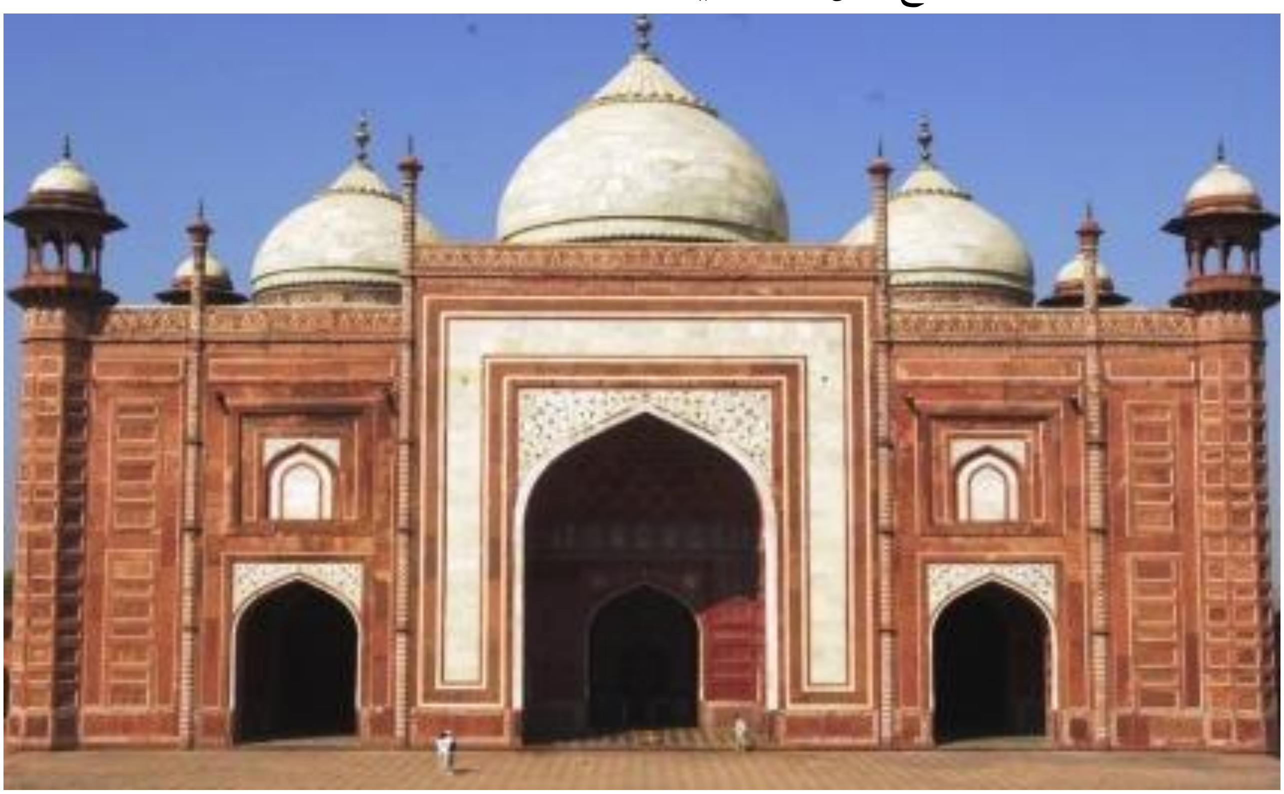

د تاج محل مسجد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ممتاز محل او شاه جهان دمقبرو پر شاوخوا جوړه سوې پنجره

د "یامونا "د سیند دهاخوا څخه دتاج محل یو انځور

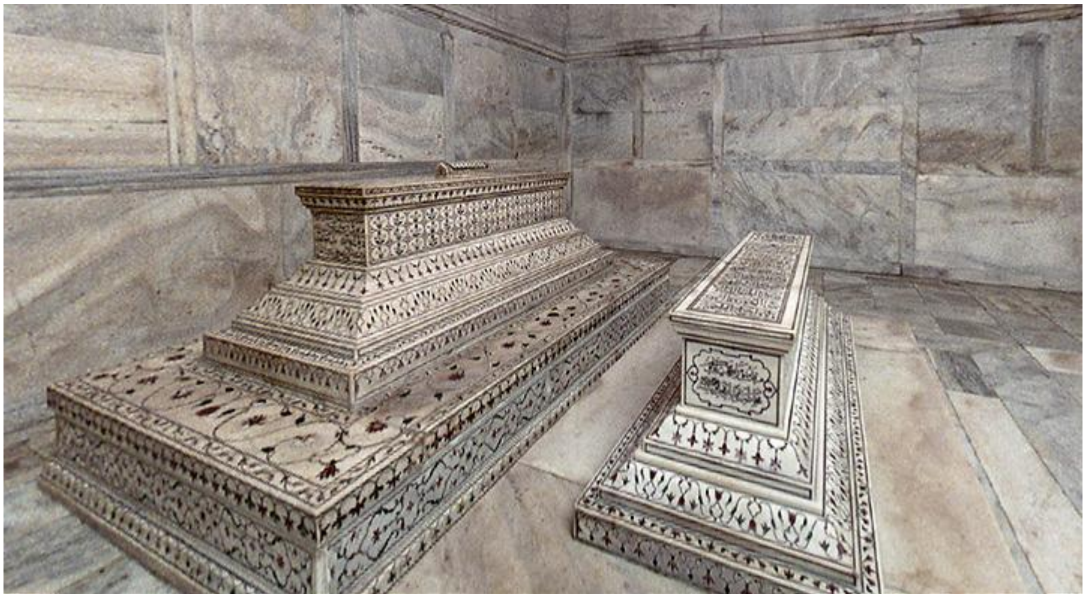

د شاه جهان او ممتاز محل مقبرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرچينې

ددې کتاب د ژباړلو پر مهال د لاندينيو ويبپاڼيو څخه معلومات راټول سوئ او ورپسې ژباړل سوئ دئ:

- د انګليسي ويکيپيډيا
- د هالنډي ويکيپيډيا
- نيو سبون ونډرز ډاټ کام

د ژباړن آثار (ناچاپ):

۱. زمــا سوی !	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۲. فتبــالــر	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۳. کـره کـي سپي	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۴. سره زر	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۵. د نړۍ اووه عجايبې	همدا آثر	ژباړه
۶. دنوبل جايزه او ګټونکي يې*	ژوندليکونه او ...	ژباړه
۷. درې ماشومان او يو ستوری	ناول	ژباړه

د نوبل جايزه او ګټونکي يې*: دغه آثر تراوسه بشپړ نه دئ، خو په لنډه موده کي به يې ژباړه مکمله سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پـــــای

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library